

Довідка

Про стан адаптації здобувачів освіти 1 класу до навчання в початковій школі

Адміністрацією закладу освіти здійснено моніторинг адаптації здобувачів освіти 1 класу до навчання в школі. Відповідно наказу від 01.09.2023 №139№ в 1 класі організовано адаптаційний період. Вступ до школи та адаптація в навчальному закладі спричиняють докорінну перебудову способу життя і діяльності дитини. Криза 6-7 років збігається з початком шкільного життя. У першокласника зберігається мислення дошкільника та переважає мимовільне запам'ятовування — головним чином того, що зацікавило, а не того, що необхідно.

Адаптаційний період для учнів першого класу організовано згідно наказу МОН України в і д 20.08.2018, №925.

У початковий період навчання дитини у першому класі важливе значення має успішність адаптаційного періоду. Створення сприятливого середовища для адаптації дитини до систематичного навчання забезпечуватиме їй подальший розвиток, успішне навчання та виховання. Основною новацією у практиці діяльності 1-х класів закладів загальної середньої освіти є структурування змісту початкової освіти на засадах інтегративного підходу у навчанні.

Дидактичний зміст процесу інтеграції полягає у взаємозв'язку змісту, методів і форм роботи. Відповідно інтеграцію навчального матеріалу з різних навчальних предметів здійснюють навколо певного об'єкту чи явища довкілля або навколо розв'язання проблеми міжпредметного характеру, чи для створення творчого продукту тощо.

Однією з оптимальних моделей інтеграції у початковій школі є інтеграція навколо соціокультурної теми/проблеми під час тематичних днів/тижнів. Створення єдиного для навчальних предметів тематичного простору дозволяє уникнути дублювання інформації у змісті різних навчальних дисциплін та, водночас, розглянути аналогічний матеріал одночасно з різних боків, за допомогою різних дидактичних засобів.

Таким чином забезпечуються збалансованість у сприйманні інформації різних освітніх галузей, психологічно комфортна атмосфера навчальних занять. Перші тижні навчання в 1-му класі - важливий етап для створення в класній спільноті атмосфери прийняття, довіри, взаємозацікавленості, бажання слухати одне одного, висловлюватися. На цьому етапі закладаються основи для усної взаємодії учителя з учнями та учнів між собою. Саме тому багато уваги в перший місяць потрібно приділяти знайомству, коротким розповідям про власні захоплення, улюблені ігри тощо.

Авторами Концепції НУШ запропонований тематичний інтегрований підхід, де кожен тиждень присвячено окремій темі. Наприклад, у вересні мають вивчатися такі теми: «Я - школяр/ школярка», «Наш клас», «Мої друзі», «Моє довкілля». Ці теми - інтегровані: їх вивчення передбачає і формування наскрізних умінь, соціальних та громадянських компетентностей, і набуття предметних компетентностей, зокрема опанування граматичних та обчислювальних умінь.

Формування умінь читати і писати відбувається на окремих уроках української мови, а відпрацьовуватись ці уміння будуть в інтегрованому курсі, який у своєму складі може містити мовно-літературну галузь. Змінилися підходи до навчання грамоти, додалися деякі нові змістові лінії, але основний зміст лишився: учні, як і раніше, будуть навчатися читати, писати, рахувати. Наприклад, деякі з проблемних питань вересня:

Навіщо мені ходити до школи?

Хто я? Хто мої однокласники?

Як безпечно дістатися до школи і повернутися додому?

Як почуватися комфортно у класі мені і моїм однокласникам?

Як нам стати класною спільнотою?

Чого ми можемо досягнути спільно?

Як зберегти дружбу?

Які таємниці має шкільне подвір'я?

До кожної з перелічених тем, за кожним із проблемних питань пропонуються різні види освітньої діяльності. Серед них практика «ранкового кола», інтерактивні заняття у парах та групах на умовах співпраці (кооперативне навчання), «щоденні п'ять», рефлексія та самооцінювання та багато інших форм та методів. Значну частину з них рекомендується проводити за межами класної кімнати - на свіжому повітрі, у русі. Важливо створити надійну основу для перетворення першого місяця періоду адаптації учнів, для пізнання нового для себе, опанування новим довкіллям, створення учнівської спільноти.

Слід приділяти увагу груповій, ігровій, проектній та дослідницькій діяльності, мають бути урізноманітнені варіанти упорядкування освітнього середовища. Крім класичних варіантів класних кімнат доцільно використовувати мобільні робочі місця, які можна легко трансформувати для групової роботи. У плануванні і дизайні освітнього середовища першорядним має бути спрямування на розвиток дитини і мотивації її до навчання.

Освітнє середовище у початкових класах має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними та в безпеці. В освітньому середовищі Нової української школи є баланс між навчальними видами діяльності, ініційованими вчителем, та видами діяльності, ініційованими самими дітьми. Таке середовище забезпечує можливості дітям робити власний вибір, можливості для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок,

отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших. Освітнє середовище варто творити спільно, разом з дітьми.

Особливу увагу вчитель має приділяти збереженню та зміцненню фізичного здоров'я учнів, їх моральному та громадянському вихованню. Із цією метою важливо організувати активну співпрацю вчителя з батьками або особами, які їх замінюють, з медичними працівниками закладу загальної середньої освіти, шкільним психологом, учителями-предметниками, вихователем групи продовженого дня. Результатами такої співпраці є: краще вивчення індивідуальних можливостей та стану здоров'я кожного першокласника; здійснення особистісно орієнтованого навчання та виховання; впровадження здоров'язберігаючих технологій освітнього процесу; спільна підготовка і проведення батьківських зборів; бесіди з батьками на психолого-педагогічну тематику тощо.

Детальніше про навчальні матеріали для роботи з першокласниками в адаптаційний період можна ознайомитись за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpnevakońferenciya-2018/pauzba1pi-taigial1i-b1ya-goboli-g-per5Йок1a5пикати-уабаріасііпії-регіо б>

МОН виокремлено 5 умов адаптації першокласників в перший місяць навчання, коли діти:

- знайомляться зі школою та класом;
- мають легкий портфель, без важкого приладдя і книжок;
- вивчають безпечну дорогу від дому до школи;
- опановують і приймають правила класу;
- напрацьовують алгоритми повсякденного життя в школі.

Основна новація провадження освітнього процесу в 1-х класі — структурування змісту початкової освіти на засадах інтегративного підходу у навчанні. Дидактичний зміст процесу інтеграції полягає у взаємозв'язку змісту, методів і форм роботи.

Серед оптимальних моделей інтеграції у початковій школі виокремлено інтеграцію навколо соціокультурної теми/проблеми під час тематичних днів/тижнів.

Створення єдиного тематичного простору дає змогу:

- уникнути дублювання інформації у змісті різних навчальних дисциплін;
- розглянути аналогічний матеріал одночасно з різних боків, за допомогою різних дидактичних засобів.

Таким чином учителька Рожко Л.Б. забезпечує:

- збалансованість у сприйманні інформації різних освітніх галузей;
- психологічно комфортну атмосферу навчальних занять.

Перші тижні навчання в 1-му класі — важливий етап для створення в класній спільноті:

- атмосфери прийняття, довіри, взаємозацікавленості
- бажання слухати одне одного, висловлюватися.
- основи для усної взаємодії учителя з учнями та учнів між собою.

Тому у вересні вчителька Рожко Л.Б. приділяла ключову увагу:

- знайомству;
- коротким розповідям про захоплення, улюблені ігри тощо.

Протягом адаптивного вересня Людмила Броніславівна реалізувала такі завдання:

- Створила умови для цікавого й радісного навчання;
- Організувала знайомство учнів з однокласниками та вчителями;
- Навчає активного слухання в умовах усного спілкування;
- Навчає взаємодії в парах та групах;
- Сприяла усвідомленню правил безпечної поведінки дорогою до школи й у школі;
- Допомогала дітям ідентифікувати себе як учнів та мотивувати їх до навчання;
- Сприяла творчій атмосфері і готовності учнів до навчання;
- Організувала учнів до ознайомлення із приміщеннями шкільної будівлі та класним середовищем;
- Мотивувала до писемного мовлення як особливої форми спілкування;
- Заохотила учнів до покращення класних осередків (озеленення класної кімнати, поповнення бібліотеки);
- Допомогала дітям виявляти активність і відповідальність у процесі творення класної спільноти, сприяти розвитку дитячого самоврядування;
- Закладає основи взаєморозуміння, співпраці, згуртування колективу дітей, батьків і вчителів;
- Створює у класі дружнє середовище — простір, де цінують дружбу і друзів;
- Допомогає дітям з'ясувати критерії справжньої дружби, виокремити щирі стосунки;
- Сприяє формуванню доброзичливого й толерантного ставлення до людей;
- Допомогає учням засвоїти норми етичного ставлення до природи.

Вчителька Рожко Л.Б. забезпечує особливості організації освітнього процесу в адаптаційний період:

- Проведення ранкових зустрічей;
- Уникнення перевантаження впродовж вересня — жовтня на четвертих уроках; використання нестандартних форми організації освітнього процесу;

- Проведення окремих навчальних занять на свіжому повітрі у формі уроків-екскурсій, уроків-імпровізацій, уроків-ігор, уроків-театралізацій;
- Організація оцінювання учнів – вербальне оцінювання, система мотивації та заохочення до навчання;
- Проведення на п'ятнадцятій хвилині кожного уроку фізкультхвилинки з динамічними, дихальними вправами, вправами для збереження зору, пальчикової гімнастики тощо;
- Відсутність домашніх завдань учням першого класу;
- Здійснення корекційно - розвивальної роботи з учнями, які мають труднощі в адаптації до навчання в школі.

Класний керівник 1 класу Рожко Л.Б. розуміє ідеї адаптаційного періоду, усвідомлює його зміст та необхідність підготовки. Розклад уроків складено відповідно санітарних умов. До реалізації адаптаційного періоду, створення умов навчання залучено батьків. Рівень адаптації вивчався шляхом спостереження на перервах, екскурсіях. Діти звикають до шкільних вимог і порядків. Вчителька враховує індивідуальні психофізичні особливості, вивчає індивідуальні можливості та стан здоров'я кожного першокласника; здійснює особистісно орієнтоване навчання та виховання; впроваджує здоров'язберігаючі технології освітнього процесу.

В класній кімнаті створено інформаційний куточок для батьків. проведено батьківські збори, консультації, співбесіди з метою подолання учнями та їх батьками проблем, що з'явилися в період переходу до нового способу життєдіяльності, обладнано ігровий куточок з іграшками та дитячою літературою відповідно до віку учнів.

За результатами моніторингу практичного психолога:

До першого класу вступило 20 учнів, 11 хлопчиків та 9 дівчаток, 85 % учнів виповнилось на 1 вересня 2023 року 6 років; 15 % учнів, 6 років виповниться протягом наступного місяця, ці діти прийняті до закладу відповідно до заяв батьків.

Практичним психологом проводилось визначення характеру психологічного комфорту учнів у класі, їх емоційного стану, тривожності під час сигналів «Повітряна тривога», досліджувалась ефективність навчальної діяльності, засвоєння шкільних норм поведінки, успішність соціальних контактів.

Практичним психологом проведено спостереження за взаємодією учнів у колективі, ігри на знайомство, комунікацію, психологічне розвантаження. Всі учні приєднувались до гри, взаємодіяли між собою та з педагогом. Також проведено діагностику адаптації першокласників до навчання в школі за проективною методикою «Школа звірів». Результати показали, що 90% школярів сприймають школу як свій дім та сприймають навчальну діяльність як важливу та необхідну (зображено будівлі різних форм та розмірів). Також виявлено, що 32 % дітей сприймають навчальну діяльність як провідну (зображено звірят за партами), 21 % ставляться до виконання завдань механічно

(звірята зображені рядком), 5 % першокласників зобразили звірят по різні сторони аркуша, що може бути свідченням труднощів у встановленні контактів з окремими однокласниками. Також 58 % учнів виокремили фігуру вчителя як значиму, лідера, за яким варто слідувати. Водночас 42 % першокласників зобразили вчителя рівнозначно з учнями, або зовсім не зобразили, що може свідчити про сприйняття педагога як не значимого або рівнозначного з учнями. Загалом 70 % учнів зацікавлені навчальною діяльністю, 30 % - позаурочною. Завдяки цьому виявлено, що учні 1 класу мають різний рівень адаптації. Зміна умов навчання поставила перед шестирічними дітьми більш високі вимоги до інтелектуального та особистісного розвитку, але перш за все до особливостей засвоєння знань у нових умовах. Те соціальне середовище, в яке попали діти, вимагає від них нового рівня розвитку та організації таких психічних процесів, як сприйняття, пристосування, увага, пам'ять, мислення, здатність до управління своєю поведінкою. Треба розуміти, що війна принесла багато нових страхів дітям. Кожен гучний звук асоціюється з небезпекою, а покидання власної домівки на довгий час – вихід із зони комфорту.

Тому процес звикання до вимог і порядків проходив неоднаково. Це пов'язано з індивідуальними психофізичними особливостями дітей 6 - 7 років, передумовами опанування навчальної діяльності.

Серед учнів 1 класу високий рівень адаптації мають 30 %. Ці учні до навчання ставляться позитивно, адекватно сприймають правила та вимоги, легко засвоюють матеріал, із задоволенням навчаються, спілкуються. Поведінка учнів чемна, під час уроків діти виявляють увагу, самостійність, зібраність та сумлінність. Вони не потребують сильного контролю зі сторони вчителя, з однокласниками встановлюють дружні та доброзичливі взаємини.

58 % учнів має достатній рівень адаптації. Ці учні загалом ставляться до навчання позитивно, відвідують заняття без негативних переживань, розуміють та засвоюють матеріал із частковою допомогою вчителя. Учні виявляють зосередженість тільки тоді, коли займаються цікавою для себе діяльністю. Доручення виконують сумлінно, товаришують з більшістю однокласників, але потребують контролю з боку дорослих.

Низький рівень адаптації мають 12% учнів. Ці учні потребують постійного, систематичного контролю як з боку вчителя, родини та додаткових індивідуальних занять з психологом.

Рекомендації:

1. Формувати в здобувачів освіти 1 класу позитивне ціннісне ставлення до школи, до освітнього процесу.

Вчителька Рожко Л.Б., протягом року.

2. Працювати над формуванням уваги, старанності, наполегливості, підтримувати увагу протягом всього заняття.

Вчителька Рожко Л.Б., протягом року.

3.Виховувати відповідальне ставлення до навчання, здійснювати мотивацію навчальної діяльності.

Вчителька Рожко Л.Б., протягом року.

4.Розвивати комунікативні навички першокласників, сприяти формуванню толерантного, дружнього до дитини середовища

Вчителька Рожко Л.Б., протягом року.

5.Запобігати стомлюваності та захворюваності дітей, дотримуйтеся санітарно-гігієнічних вимог у класних та ігрових кімнатах.

Вчителька Рожко Л.Б., медична сестра, протягом року.

6.Забезпечити дотримання режиму дня.

Вчителька Рожко Л.Б., протягом року.

7.Враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів.

Вчителька Рожко Л.Б., протягом року.

8.Уникати негативних оцінок, які спричиняють тривожність, стан дискомфорту, апатії, а отже, перешкоджають успішній адаптації.

Протягом року.